

Situatie besmettelijke aandoeningen op proefbedrijven

Wim Hanekamp (PR)

Job Verhoeff (GD)

Alle PR-proefbedrijven zijn leptospirose vrij. Ook BVD en salmonellose lijken geen grote problemen te geven. Op één na moeten alle bedrijven wel enten tegen IBR. Vanwege para-tbc krijgt biestverstrekking aan het eigen kalf veel aandacht en worden maatregelen genomen om jongvee niet in aanraking te laten komen met mest van oudere koeien. Uiteraard zijn er geen contacten met dieren van een ander bedrijf. En om insleep tegen te gaan is er bedrijfskleding aanwezig voor hen die beroepsmatig het bedrijf bezoeken.

Een aantal besmettelijke aandoeningen (para-tbc, leptospirose en salmonellose) bij melkvee kan ook gevaarlijk zijn voor de gezondheid van de mens (zoönosen). Bovendien vormen ze een aanzienlijke schadepost voor de Nederlandse melkveehouderij, onder andere door productiedaling, behandelkosten en exportbelemmeringen. Dit laatste geldt ook voor ziekten als IBR en BVD. Bestrijding krijgt dan ook terecht veel aandacht.

Geïntegreerde aanpak

Samen met de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) is het Praktijkonderzoek Rundveehouderij (PR) in 1997 een project 'Proefbedrijven als voorbeeldbedrijf voor vrijwaren van besmettelijke dierziekten' gestart. Gekozen is voor het gelijktijdig aanpakken van Bovine Virus Diarree (BVD), para-tbc, leptospirose (ook wel melkerskoorts genoemd), salmonellose en Streptococcus agalactiae (SAG). In 1996 was al een start gemaakt met IBR. Voordeel van een geïntegreerde aanpak ten opzichte van een volgtijdige aanpak is dat de extra inspanningen zich kunnen concentreren in een kortere periode. Bovendien zullen bepaalde maatregelen gunstig zijn voor meerdere besmettelijke dierziekten. Het project heeft een looptijd van drie jaar.

Beginsituatie

Om na te gaan wat de beginsituatie is werd eind 1997 bloed getapt en onderzocht op aanwezigheid van antistoffen of virus. In tabel 1 staat dit per proefbedrijf en onderzochte aandoening vermeld. Voor IBR is het percentage dieren dat eind 1996 nog afweerstoffen had tegen het veldvirus vermeld.

Hoewel er op de Waiboerhoeve vier melkveebedrijven zijn wordt dit proefbedrijf vanwege de regelmatige onderlinge uitwisseling van personen en koeien toch als één geheel gezien.

Onderzoek

Alleen De Marke is officieel vrij van IBR. Op alle andere proefbedrijven worden tweemaal per jaar alle dieren van drie maanden en ouder geënt met markervaccin.

De dieren die positief waren voor het BVD-virus zijn inmiddels geruimd. Wanneer er virus-positieve dieren zijn kan het virus namelijk koeien zonder afweerstoffen die één tot vier maanden drachtig zijn besmetten. Indien dan geen abortus optreedt kan het kalf wat geboren wordt zelf drager zijn van het virus. Op Cranendonck en Zegveld is bijvoorbeeld recent bij sectie van dode kalveren het virus aangetoond. Dit bete-

Tabel 1 Percentage (%) of aantal positieve dieren (n) op de proefbedrijven bij de start van het project

Bedrijf	IBR (%)	BVD (n)	Para-tbc (n)	Leptospirose (n)	Salmonellose (n)	SAG (voor het laatst in)
Aver Heino	66	1	1 (en 2 dubieus)	vrij	geen	1993
Bosma Zathe	86	geen	geen	vrij	geen	1997
Cranendonck	49	geen	geen	vrij	geen	1995
Zegveld	74	geen	1 dubieus	vrij	1 dubieus	1993
De Marke	vrij	geen	1	vrij	geen	nooit
Waiboerhoeve	40	1	3 (en 3 dubieus)	vrij	2 dubieus	1995

kent dat op alle proefbedrijven nog gedurende negen maanden alle kalveren van drie maanden en ouder onderzocht moeten worden op het BVD-virus.

Van de dieren die bij bloedonderzoek positief of dubieus waren voor para-tbc is een individueel mestmonster genomen om meer zekerheid te krijgen. Pas na een halfjaar is de uitslag hiervan bekend. Positieve dieren dienen geruimd te worden.

Alle proefbedrijven zijn vrij van Leptospirose. Uit een uitgebreider bloedonderzoek bij de dieren die eerst dubieus waren voor salmonellose bleek dat deze dieren toch niet besmet waren met de bacterie. De PR proefbedrijven zijn dus vrij van salmonellose.

Streptococcus agalactiae is een verwekker van uierontsteking en kan alleen overleven in de uier. Daarom is gekeken wanneer deze bacterie voor het laatst in bacteriologisch onderzoek van individuele koemelk, onderzocht vanwege mastitis of een hoog celgetal, is aangetoond. Alleen op Bosma Zathe kwam recent nog SAG voor. Waarschijnlijk komt dit doordat er vanwege een uitbreiding van het quatum dieren zijn aangekocht.

Maatregelen

Positieve dieren worden in principe versneld afgevoerd. Om insleep van nieuwe besmettingen tegen te gaan worden op de proefbedrijven contacten met dieren van een ander bedrijf vermeden (niet aankopen, geen keuringen, niet weiden naast buurmans vee). Ook is er bedrijfskleding voor professionals die beroepsmatig tussen de koeien moeten zijn (dierenarts, inseminator). Alleen biest van de eigen moeder en daarna kunstmelk is belangrijk om verspreiding van para-tbc tegen te gaan. Er worden maatregelen genomen om jongvee niet in aanraking te laten komen met mest van oudere koeien (goede hygiëne rond kalven, tenminste zes maanden apart en binnen). Via bloedonderzoek van kalveren (BVD en salmonellose), tankmelk (IBR, leptospirose), gepoolde mestmonster (para-tbc) en bacteriologisch onderzoek van de melk (SAG) wordt de status gevolgd. Het bloed van alle verwerpers wordt onderzocht. Op deze manier proberen de proefbedrijven vrij te blijven of vrij te worden van besmettelijke aandoeningen.

Bloedonderzoek
bepaalt veelal
de status.

